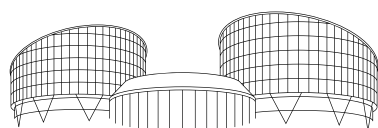
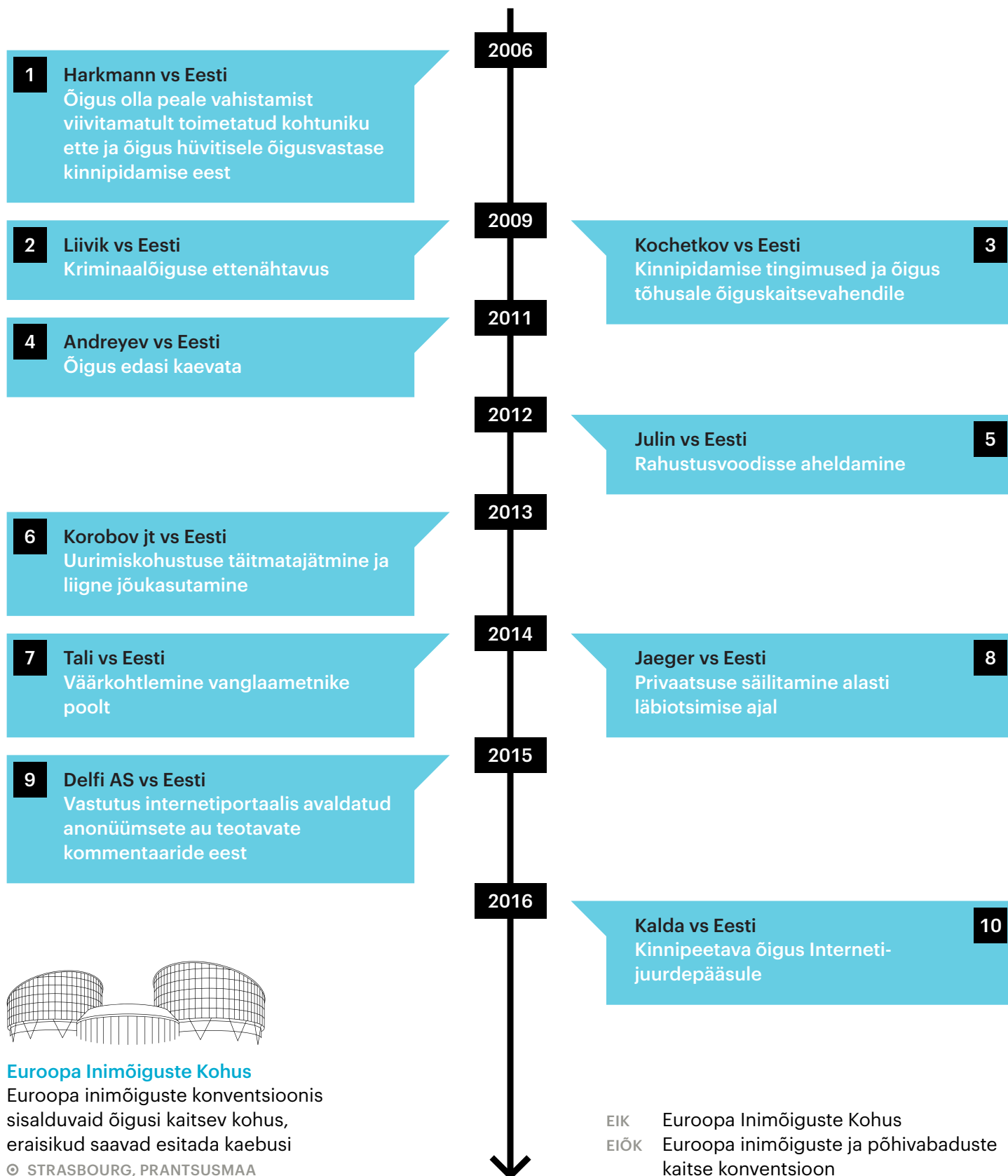

Infograafika

Olulised Euroopa Inimõiguste Kohtu kaasused: Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus

Euroopa inimõiguste konventsioonis sisalduvaid õigusi kaitsev kohus, eraisikud saavad esitada kaebusi

© STRASBOURG, PRANTSUSMAA

EIK Euroopa Inimõiguste Kohus
EIÖK Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon

2006

1

Harkmann vs Eesti

EIK 2192/03

11. JUULI 2006

Õigus olla peale vahistamist viivitamatult toimetatud kohtuniku ette ja õigus hüvitisele õigusvastase kinnipidamise eest

EIÕK ARTIKKEL 5

Kohtuotsuse tulemusena on seaduses sätestatud selge õigus hüvitisele avaliku võimu kandja õigusvastase tegevuse eest, kui Euroopa Kohus tuvastab konkreetses asjas konventsiooni rikkumise.

Kohtuasi puudutas hr Harkmanni, kes vahistati. Teda peeti kinni 15 päeva, ilma et Eesti kohus oleks tema asja arutanud või tema kinnipidamise seaduslikkust uurinud. Euroopa Inimõiguste Kohus otsustas, et asjaolu, et hr Harkmanni kinnipidamine ei olnud kohtuniku poolt viivitamatult läbi vaadatud ja et tal puudus igasugune võimalus hüvitist saada, rikkus tema õigust vabadusele. 2006. aastal kehtestati riigivastutuse seaduse muudatustega õigus nõuda hüvitist inimestele, kes on vahistatud ja kinni peetud, kuid keda ei ole 48 tunni jooksul kohtuniku ette toodud.

2009

2

Liivik vs Eesti

EIK 12157/05

25. JUUNI 2009

Kriminaalõiguse ettenähtavus

EIÕK ARTIKKEL 7

EIK leidis, et kaebaja tegude puhul ei olnud võimalik ette näha, et need kujutavad endast teo toimepanemise ajal kehtinud kriminaalseaduse kohaselt kuritegu.

Kohtuasi puudutas endist Eesti Erastamisagentuuri peadirektori kohusetäitjat, kes mõisteti 2004. aastal süüdi võimu kuritarvitamises kriminaalkodeksi paragrahvi 161 alusel Eesti raudtee erastamislepingu kontekstis, kui tal ei olnud sel ajal kehtivate õigusaktide alusel võimalik ette näha, et tema tegevust saab kuritegelikuna määratleda. Kohus leidis, et rikutud on EIÕK artiklit 7 (ei ole karistust ilma seaduseta), kuna kriminaalkodeksi paragrahvi 161 ebamäärane sõnastus ei võimaldanud kaebajal mõistlikult ette näha, et tema teod kujutavad endast riigile „olulist kahju“, kuna riigisiseses õiguses ei olnud välja töötatud kriteeriume sellise „olulise kahju“ riski hindamiseks. Kriminaalkodeksi artikkel 161 tunnistati 2007. aastal seadusemuudatusega lõplikult kehtetuks.

3

Kochetkov vs Eesti

EIK 41653/05

2. JUULI 2009

Kinnipidamise tingimused ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile

EIÕK ARTIKLID 3 JA 13

Kaasus puudutas kohtueelse kinnipidamise puudulikke tingimusi, mis põhjustasid EIK hinnangul stressi ja raskusi, mille intensiivsus ületas kinnipidamisega kaasnevate vältimatute kannatuste taseme. Lisaks leidis EIK, et hüvitist peab olema võimalik saada ka juhul, kui asjaomastel ametnikel puudus igasugune süü või tahtlus kaebajat alandada.

Kaasus puudutas hr Kochetkovi kohtueelse kinnipidamise puudulikke tingimusi ning tõhusa õiguskaitsevahendi puudumist. EIK otsustas, et Eesti oli kaebuse esitaja suhtes rikkunud Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklit 3, mille kohaselt ei või kedagi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada, ning artiklit 13, mille järgi on igaühel õigus tõhusale menetlusele enda kaitseks. Kohus leidis, et tingimused Narva arestimajas — ülerahvastatud kamber, ebapiisav ventilatsioonisüsteem, halvad sanitaartingimused ning puudulik režiim — olid vastuolus konventsiooniga. Lisaks leidis EIK, et Eesti kohtud olid asunud seadust tõlgendades ja kohaldades sellisele seisukohale, mis ei võimaldanud kaebajale õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. Siseriiklikud kohtud olid otsustanud, et kuna asjaomastel ametnikel puudus igasugune

2011

4

Andreyev vs Eesti

EIK 48132/07

22. NOVEMBER 2011

süü või tahtlus kaebajat alandada, siis ei ole kaebajale võimalik hüvitist välja mõista. EIK arvates on selline lähenemine liiga piirav.

Õigus edasi kaevata

EIÕK ARTIKKEL 6

Tõi kaasa siseriikliku regulatsiooni garantiide kohta, et isikut ei saa esindada advokaat, kes ei täida oma ülesandeid kooskõlas Euroopa inimõiguste standarditega.

Kohtuasi puudutas Venemaa kodanikku hr Andreyevit, kellelt võeti õigus oma kriminaalmenetluses edasi kaevata, kuna teda tasuta õigusabi korras esindav advokaat ei olnud esitanud kaebust ettenähtud tähtaja jooksul ja ükski järgnev meede ei heastanud olukorda piisavalt. EIK leidis, et rikutud on EIÕK artiklit 6 (juurdepääs kohtule). Kriminaalmenetluse seadustikku ja riigi õigusabi seadusesse viidi sisse uued sätted eesmärgiga tagada, et isikut ei esindaks advokaat, kes ei täida oma ülesandeid. Seega peaks olema välditud või vähemalt vähenenud juhtumid, kus kassatsiooni ei esitata advokaadi süülise tegevusetuse tõttu.

2012

5

Julin vs Eesti

EIK 16563/08

40841/08

8192/10

18656/10

29. MAI 2012

Rahustusvoodisse aheldamine

EIÕK ARTIKKEL 3

Kohtuasi viis vahetu sunni kohaldamise ja kinnipeetavate terviseseisu järelevalve parema ja inimõigusi austava reguleerimiseni.

Kohtuasi käsitles hr Julini ebainimlikku ja alandavat kohtlemist seoses tema aheldamisega rahustusvoodisse peaaegu 9 tunniks. Kohus tuvastas EIÕK artikli 3 (piinamise keeld) rikkumise ja märkis, et rahustusvoodisse aheldamist ilma meditsiiniliste põhjusteta — mille olemasolu ei ole käesolevas asjas tõendatud — tuleks harva kohaldada kauem kui paar tundi. Otsuse tulemusena võttis justiitsminister vastu vastava määruse, mis reguleerib järelevalvet vahetu sunni kohaldamise üle ja järelevalvet kinnipeetavate terviseseisundi üle.

2013

6

Korobov jt vs Eesti

EIK 10195/08

28. MÄRTS 2013

Uurimiskohustuse täitmatajätmine ja liigne jõukasutamine

EIÕK ARTIKKEL 3

Nn pronksiöö kaasus, mille tulemusel võeti vastu seadusemuudatusi ja muid regulatsioone, mis peaksid tagama, et jõu kasutamine vahistamise ja politsei teiste sekkumiste puhul peab olema proportsionaalne ja kooskõlas Euroopa inimõiguste standarditega.

Otsus puudutas seitsme kaebaja väiteid enda väärkohtlemise kohta, kui politsei neid 2007. aasta nn aprillirahutuste ajal kinni pidas või kinni hoidis. Kohus tuvastas üleliigse jõu kasutamise ja sellest tuleneva Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 3 sisulise rikkumise ühe kaebaja suhtes, kellele oli tema kinnipidamisel tekitatud luumurd. Samuti asus kohus seisukohale, et nelja kaebaja väärkohtlemist puudutavat kaebust ei uurinud Eesti ametivõimud tõhusalt ja erapooletult, rikkudes EIÕK artiklit 3 selle menetluslikust küljest.

2014

7

Tali vs Eesti

EIK 66393/10

13. VEEBRUAR 2014

Väärkohtlemine vanglaametnike poolt

EIÕK ARTIKKEL 3

Kohtulahend kinnitas üle, et erivahendite ja teenistusrelvade kasutamisel tuleb vältida inimeste tervise kahjustamist. Lisaks viis EIK kohtuotsus Eesti riikliku erivarustuse ning teenistusrelvade piirangute ja kasutamise regulatsiooni rohkem vastavusse Euroopa inimõiguste standarditega.

Kohtuasi käsitles kinnipeetava ebainimlikku ja alandavat kohtlemist tema suhtes rakendatud meetmete (füüsiline jõud, käeraud, pipragaas, teleskoopnui ja rahustusvoodi) kumulatiivse mõju tõttu vanglas. Kohus tuvastas EIÕK artikli 3 rikkumise kaebaja väärkohtlemise osas. Kohtulahendi tulemusel kehtestati vangistusseaduse muudatustega regulatsioon, et erivahendite ja teenistusrelvade – sealhulgas pipragaasi – kasutamine vanglaametniku poolt on lubatud üksnes äärmisel juhul viimase abinõuna, kui kõik ülejäänud meetmed on ammendatud kinnipeetava põgenemise vältimiseks, põgenenud kinnipeetava tabamiseks, relvastatud või muul viisil ohtliku kinnipeetava neutraliseerimiseks või teiste vanglas viibivate inimeste ründe või sissetungi vältimiseks. EIK kohtuotsus viis Eesti riikliku erivarustuse ning teenistusrelvade piirangute ja kasutamise regulatsiooni rohkem vastavusse Euroopa inimõiguste standarditega.

8

Jaeger vs Eesti

EIK 1574/13

31. JUULI 2014

Privaatsuse säilitamine alasti läbiotsimise ajal

EIÕK ARTIKKEL 8

Kohtulahend viis spetsiaalse igast küljest ja ülalt kaetud ala ehitamiseni, mis peaks kindlustama, et kõik vangla trepikojas läbiviidavad läbiotsimised tagavad kinnipeetavate privaatsuse.

Tartu Vanglas karistust kandes otsiti hr Jaeger läbi pärast jalutuskäiku tagasiteel oma majutusblokki. Ta väitis, et läbiotsimine oli olnud alandav, kuna see viidi läbi trepikojas, kuhu pääses kahest uksest, millel olid katmata läbipaistvad aknad. Kohus ei tuvastanud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 3 (ebainimliku või alandava kohtlemise keeld) rikkumist, kuid leidis, et rikutud oli artiklit 8 (õigus eraelu austamisele), kuna inimese taju, et ta oli alasti olles teistele nähtav, võib temas tekitada tugeva tunde, et tema privaatsust on rikutud. Seejuures ei ole oluline, kas keegi teda tegelikult nägi. Kohtulahendi tulemusena ehitati sellesse trepikotta spetsiaalne ala, mis on kaetud kõigilt külgedelt.

2015

9

Delfi AS vs Eesti

EIK 64569/09

16. JUUNI 2015

Vastutus internetiportaalis avaldatud anonüümsete au teotavate kommentaaride eest

EIÕK ARTIKKEL 10

Lõi pretsedendi, mille kohaselt võib kaebuse korral tekkida kommentaaride eest vastutus sellisel interneti uudisteportaalis, mis on professionaalselt juhitud, tegutseb ärilisel eesmärgil, avaldab artikleid ning kutsub lugejaid neid kommenteerima.

Kohus leidis, et Eesti ei ole rikkunud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 10 (sõnavabadus) sellega, kui leidis, et Delfi AS peab vastutama oma internetiportaalis avaldatud anonüümsete au teotavate kommentaaride eest võlaõigusseaduse alusel. EIK selgitas, et Eesti Riigikohtu poolt Delfi anonüümsete au teotavate kommentaaride eest vastutavaks pidamine oli põhjendatud ja

Kalda vs Eesti

EIK 17429/10

19. JAANUAR 2016

proportsionaalne piirang portaali õiguse suhtes levitada informatsiooni. EIK võttis sellisele järeldusele jõudmiseks arvesse: kommentaaride iseloomu; asjaolu, et need olid postitatud reaktsiooniks professionaalse ettevõtja Delfi avaldatud artiklile; Delfi ebapiisavaid meetmeid selliste kommentaaride kiireks kõrvaldamiseks ja tegelike autorite vastutusele võtmise võimaldamiseks; samuti Delfile kaasnenud tagasihoidlikku sanktsiooni.

Kinnipeetava õigus Interneti-juurdepääsule

EIÕK ARTIKKEL 10

Kohtuasi laiendas kinnipeetavate õigust kasutada juriidilist teavet sisaldavaid Internetilehekülgi.

Eluaegset vangistust kandev vang kaebas, et ametivõimud ei võimalda talle juurdepääsu Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalituse, õiguskantsleri ja Riigikogu veebisaitidele. Eesti oli juba andnud kinnipeetavatele piiratud juurdepääsul internetile; hr Kalda väitis, et Eesti seadusest tulenev keeld nendele kolmele veebisaidile juurde pääseda oli rikkunud tema õigust saada teavet Interneti kaudu ja takistas tal kohtumenetlusteks õigusuuringuid teha. Kohus tuvastas EIÕK artikli 10 (sõnavabaduse) rikkumise. Eesti ametivõimud on pärast seda muutnud vangistusseadust nii, et kinnipeetavatel on vanglateenistuse järelevalve all juurdepääs avalikele õigusaktide andmebaasidele ja kohtulahendite registrile, Riigikogu ja õiguskantsleri veebilehtedele.